

Veliki petek Gospodovega trpljenja

A – B – C

*Glejte les križa,
na katerem je zveličanje sveta viselo.*

Prvo berilo

Izaíja 52,13 – 53,12

Glej, moj služabnik bo imel uspeh, povzpел se bo in povzdignil in bo silno vzvišen. Kakor so se številni zgražali nad njim, ker je bil njegov obraz tako nečloveško iznakažen in njegova postava ni bila več podobna človeški, tako bo presenetil številne narode, kralji si bodo zatisnili usta pred njim. Tisti, ki jim ni bil oznanjen, bodo videli, tisti, ki niso slišali, bodo razumeli. Kdo bo veroval, kar smo slišali, nad kom se je razodela Gospodova roka? Pognal je kakor mladika pred njim, kakor korenika iz suhe zemlje. Ni imel podobe ne lepote, da bi ga hoteli videti, ne zunanosti, da bi si ga želeli. Bil je zaničevan in zapuščen od ljudi, mož bolečin, preizkušan v boleznih; kakor tisti, pred katerim si zakrivajo obraz, je bil zaničevan in nismo ga cenili. V resnici je nosil naše bolezni, nalóžil si je naše bolečine, mi pa smo ga imeli za kaznovanega, udarjenega od Boga in ponižanega. On pa je bil ranjen zaradi naših pregreh, strt zaradi naših krivd. Kazen za naš mir je padla nanj, po njegovih ranah smo bili ozdrávljeni. Mi vsi smo tavalili kakor ovce, obrnili smo se vsak na svojo pot, Gospod pa je nalóžil nanj krivdo nas vseh. Bil je mučen, a se je uklônil in ni odprl svojih ust, kakor jagnje, ki ga peljejo v zakol, in kakor ovca, ki umolkne pred tistimi, ki jo strižejo, in ne odpre svojih ust. Iz zatiranja in iz obsodbe je bil vzeti, kdo premišlja o njegovem rodu? Kajti bil je odrezan od dežele živih, kaznovan zaradi prestopka mojega ljudstva. Dali so mu grob pri krivičnih, gomilo pri bogatem, čeprav ni stóril nobenega nasilja in ni bilo zvijače v njegovih ustih.

Gospodu je bilo po volji, da ga stre z bridkostjo: če dá svoje življenje v daritev za greh, bo videl potomce in bo podaljšal svoje dni, Gospodova volja bo uspevala po njegovi roki. Za muko svoje duše bo videl luč, do sitega se je bo nagledal, s svojim spoznanjem bo moj pravični služabnik mnoge opravičil, njihove krivde bo nalóžil nase. Zato mu bom mnoge dal v delež, mogočne bo delil kot plen, ker je dal svoje življenje v smrt in bil prištet med grešnike, nosil pa je grehe številnih in prosil za grešnike.

Drugo berilo

Hebrejcem 4,14-16; 5,7-9

Bratje in sestre, trdnó se držimo veroizpovedi, ker imamo veličastnega vélikega duhovnika, ki je šel skozi nebesa, Jezusa, Božjega Sina. Nimamo namreč vélikega duhovnika, ki ne bi mogel sočustvovati z našimi slabostmi, marveč takega, ki je kakor mi preizkušan v vsem, vendar brez greha. Bližajmo se torej z zaupnostjo prestólu milosti, da bomo dosegli usmiljenje in našli milost, ki nam bo v pravem trenutku pomagala. Kristus je namreč v dneh svojega zemeljskega življenja daroval molitve in prošnje z močnim vpitjem in solzami njemu, ki bi ga mogel rešiti iz smrti, in bil je uslišan zaradi spoštovanja do Boga. Čeprav je bil Sin, se je iz tega, kar je pretrpel, naučil poslušnosti, dosegel popolnost in postal vsem, ki so mu poslušni, počelo večnega odrešenja.

Jezusa primejo

Tisti čas je Jezus s svojimi učenci odšel čez potok Cédron; tam je bil vrt, v katerega so šli on in njegovi učenci. Tudi Juda, ki ga je izdal, je vedel za ta kraj, kajti Jezus se je tam večkrat sešel s svojimi učenci. Juda je torej vzel četo in služabnike vélikih duhovnikov in farizejev ter jih privedel tja z baklami, svetilkami in orožjem.

Tedaj je Jezus, ki je vedel, kaj vse bo prišlo nadenj, šel ven in jim dejal: "Koga iščete?" Odgovorili so mu: "Jezusa Nazaréčana." Rekel jim je: "Jaz sem." Z njimi je stal tudi njegov izdajalec Juda. Ko jim je rekel 'Jaz sem,' so stopili nazaj in padli na tla.

Spet jih je vprašal: "Koga iščete?" Rekli so: "Jezusa Nazaréčana." Jezus je odgovoril: "Rekel sem vam, da sem jaz. Če torej mene iščete, pustite te, naj odidejo," da bi se izpolnila beseda, ki jo je bil povedal: 'Nikogar izmed teh, ki si mi jih dal, nisem izgubil.' Simon Peter pa je imel meč. Izvlekel ga je in udaril po služabniku vélikega duhovnika in mu odsekal desno uho; služabniku pa je bilo ime Malh. Tedaj je Jezus rekel Petru: "Spravi meč v nožnico! Ali naj ne izpijem keliha, ki mi ga je dal Oče?"

Jezus pred vélikim duhovnikom

Tedaj so vojaki iz čete, poveljnik in judovski stražarji zgrabili Jezusa in ga zvezali. Peljali so ga najprej k Hánu; bil je namreč tast Kájfu, ki je bil tisto leto véliki duhovnik. Prav Kájfa pa je Judom svetoval: 'Bolje je, da en človek umre za ljudstvo.'

Peter zataji Jezusa

Simon Peter in neki drug učenec sta šla za Jezusom. Tisti učenec se je poznal z vélikim duhovnikom in je šel z Jezusom na dvorišče vélikega duhovnika, Peter pa je ostal zunaj pri vratih. Óni drugi učenec, ki se je poznal z vélikim duhovnikom, je šel ven, se pogovoril z vratarico in peljal Petra noter. Tedaj je dekla, ki je bila vratarica, rekla Petru: "Kaj nisi tudi ti izmed učencev tega človeka?" On je dejal: "Nisem." Služabniki in stražarji so stali tam; pripravili so žerjavico, ker je bil mraz, in se greli. Tudi Peter je stal med njimi in se grel.

Véliki duhovnik sprašuje Jezusa

Véliki duhovnik je tedaj vprašal Jezusa o njegovih učencih in njegovem nauku. Jezus mu je odgovoril: "Javno sem govóril pred ljudmi. Vselej sem učil v shodnici in v templju, kjer se shajajo vsi Judje, na skrivnem pa nisem povedal ničesar. Kaj vprašuješ mene? Vprašaj tiste, ki so slišali, kaj sem jim povedal, saj vedo, kaj sem rekel." Ko je Jezus to rekel, ga je eden izmed služabnikov, ki je stal zraven, udaril po licu in dejal: "Tako odgovarjaš vélikemu duhovniku?" Jezus mu je odgovoril: "Če sem nápačno rekel, dokaži, da nápačno; če pa prav, zakaj me tepeš?" Nato ga je Hána zvezanega poslal k vélikemu duhovniku Kájfu.

Peter znova zataji Jezusa

Simon Peter pa je stal in se grel. Rekli so mu: "Mar nisi tudi ti izmed njegovih učencev?" Tajil je in rekel: "Nisem." Eden izmed služabnikov vélikega duhovnika, sorodnik tistega, ki mu je Peter odsekal uho, je dejal: "Ali te nisem videl z njim na vrtu?" Peter je spet zanikal; in takoj je petelin zapel.

Jezus pred Pilatom

Od Kájfa so torej Jezusa peljali v sodno hišo. Bilo je zgodaj zjutraj. Sami niso šli v sodno hišo, da se ne bi omadeževali, ampak bi smeli jesti velikonočno jagnje. Pilat je prišel ven k njim in rekel: "Kakšno tožbo imate zoper tega človeka?" Odgovorili so in mu rekli: "Ko ne bi bil hudodelec, bi ti ga ne bili izročili." Tedaj jim je Pilat dejal: "Vzemite ga in ga sodite po svoji postavi." Judje so mu rekli: "Mi ne smemo nikogar usmrtiti." S tem se je izpolnila Jezusova beseda, s katero je napovedal, kakšne smrti bo umrl. Tedaj je šel Pilat spet v sodno hišo, poklical Jezusa in mu rekel: "Si ti judovski kralj?" Jezus mu je odgovóril: "Praviš to sam od sebe

ali so ti drugi povedali o meni?" Pilat je odvrnil: "Sem mar Jud? Tvoj narod in véliki duhovniki so te izročili meni. Kaj si stóril?" Jezus je odgovóril: "Moje kraljestvo ni od tega sveta. Ko bi bilo moje kraljestvo od tega sveta, bi se moji služabniki bojevali, da ne bi bil izročen Judom, toda moje kraljestvo ni od tod." Pilat mu je rekel: "Torej si vendarle kralj." Jezus je odgovóril: "Ti praviš, da sem kralj. Jaz sem se rodil in sem prišel na svet zato, da pričujem za resnico. Kdor je iz resnice, posluša moj glas." Pilat mu je rekel: "Kaj je resnica?"

Smrtna obsodba

Ko je to dejal, je šel spet ven k Judom in jim rekel: "Jaz ne najdem na njem nobene krivde. Toda pri vas je navada, da vam za veliko noč izpustim enega človeka. Hočete torej, da vam izpustim judovskega kralja?" Spet so zavpili: "Ne tega, ampak Barába!" Barába pa je bil razbojnik. Tedaj je Pilat vzel Jezusa in ga dal bičati. Vojaki so spletli iz trnja krono, mu jo dali na glavo in ga ogrnili s škrlatnim plaščem. In stopali so k njemu in govorili: "Pozdravljen, judovski kralj!" in ga udarjali. Pilat je šel spet ven in jim rekel: "Glejte, pripeljem vam ga ven, da boste spoznali, da ne najdem na njem nobene krivde."

Jezus je torej prišel ven. Imel je trnovo krono in škrlaten plašč. Pilat jim je rekel: "Glejte, človek!" Ko so ga véliki duhovniki in služabniki videli, so zavpili: "Križaj ga, križaj ga!" Pilat jim je rekel: "Vzemite ga vi in ga križajte, jaz namreč ne najdem krivde na njem." Judje so mu odgovorili: "Mi imamo postavo in po postavi mora umreti, ker se je imel za Božjega Sina."

Ko je Pilat slišal te besede, se je še bolj zbal. Spet je šel v sodno hišo in rekel Jezusu: "Od kod si ti?" Jezus pa mu ni dal odgovora. Tedaj mu je Pilat rekel: "Z mano ne govoriš? Ne veš, da imam oblast, da te oprostim, in oblast, da te križam?" Jezus mu je odgovóril: "Nobene oblasti bi ne imel nad menoj, ko bi ti ne bilo dano od zgoraj. Zato ima večji greh tisti, ki me je tebi izročil." Odtlej se je Pilat trudil, da bi ga opróstil.

Judje pa so zavpili: "Če tega oprostiš, nisi cesarjev prijatelj. Vsak, kdor se ima za kralja, se upira cesarju." Ko je Pilat slišal te besede, je dal Jezusa pripeljati ven. Sédel je na sodni stol na kraju, ki se imenuje Litóstrotos, po hebrejsko Gabatá. Bil pa je dan pripravljanja na veliko noč, okrog poldne. In Pilat je rekel Judom: "Glejte, vaš kralj!" Oni pa so zavpili: "Proč z njim, proč z njim, križaj ga!" Pilat jim je rekel: "Vašega kralja naj križam?" Véliki duhovniki so odgovorili: "Nimamo kralja razen cesarja!" Tedaj jim ga je izročil, da bi bil križan.

Jezusa križajo

Vzeli so torej Jezusa. Nesel si je križ in šel proti kraju, ki se imenuje Kraj lobanje, po hebrejsko Gólgota. Tam so ga križali in z njim vred dva druga, na vsaki strani enega, v sredi pa Jezusa. Pilat je napravil tudi napis in ga postavil na križ. Napisano pa je bilo: 'Jezus Nazaréčan, judovski kralj.' Ta napis je bralo veliko Judov, ker je bil kraj, kjer so križali Jezusa, blizu mesta, in je bilo napisano hebrejsko, latinsko in grško. Judovski véliki duhovniki so tedaj govorili Pilatu: "Ne piši: 'Judovski kralj', ampak da je on rekel: 'Judovski kralj sem.'" Pilat je odvrnil: "Kar sem napisal, sem napisal."

Ko so vojaki križali Jezusa, so mu vzeli oblačila – razdelili so jih na štiri dele, za vsakega vojaka po en del – in suknjo. Suknja pa je bila brez šiva, od vrha scela stkana. Med seboj so se dogovorili: "Nikar je ne parajmo, ampak žrebajmo zanjo, čigava bo," da se je tako izpolnilo Pismo, ki pravi: 'Razdelili so si moja oblačila in za mojo suknjo so žrebali.' In vojaki so to storili.

Poleg Jezusovega križa pa so stale njegova mati in sestra njegove matere, Marija Klopájeva in Marija Magdalena. Ko je Jezus videl svojo mater in zraven stoječega učenca, katerega je ljubil, je rekel materi: "Žena, glej, tvoj sin!" Potem je rekel učencu: "Glej, tvoja mati!" In od tiste ure jo je učenec vzel k sebi.

Jezus umre

Ker je Jezus vedel, da je že vse izpolnjeno, in da bi se izpolnilo Pismo, je rekel: "Žejen sem." Tam je stala posoda, polna kisa. V kis namočeno gobo so nataknili na hizóp in mu jo podali k ustnicam. Ko je Jezus vzel kisa, je rekel: "Izpolnjeno je." In nagnil je glavo in izdihnil.

Vojak prebode Jezusovo stran

Ker je bil dan pripravljanja na praznik in zato, da telesa čez soboto ne bi ostala na križu – kajti tisto soboto je bil velik praznik –, so Judje prosili Pilata, naj bi jim strli noge in jih sneli. Prišli so torej vojaki in strli noge prvemu in drugemu, ki sta bila križana z Jezusom. Ko so prišli do Jezusa in videli, da je že mrtev, mu niso strli nog, ampak mu je eden izmed vojakov s sulico prebodel stran in takoj je pritekla kri in voda. Tisti, ki je videl, je pričeval in njegovo pričevanje je resnično. On ve, da govori resnico, da bi tudi vi verovali. To se je namreč zgodilo, da se je izpolnilo Pismo: Nobena izmed njegovih kosti se ne bo zlomila. In spet drugo Pismo pravi: Gledali bodo vanj, ki so ga prebodli.

Jezusov pogreb

Potem je Jožef iz Arimatêje, ki je bil Jezusov učenec, toda iz strahu pred Judi na skrivaj, prosil Pilata, da bi odnesel Jezusovo telo. In Pilat je dovolil. Prišel je torej in odnesel njegovo telo. Prišel pa je tudi Nikodém, tisti, ki je najprej ponoči prišel k Jezusu, in prinesel okrog sto funtov zmesi mire in alóje. Vzela sta torej Jezusovo telo in ga z dišavami vred povila s povôji, kakor imajo Judje navado pokopavati. Na kraju, kjer je bil Jezus križan, pa je bil vrt in na vrtu nov grob, v katerega še nihče ni bil položen. Ker je bil grob blizu, sta zaradi judovskega dneva pripravljanja Jezusa položila tja.

Veliki petek – zapustitev

Liturgija se začne z globoko tišino. Zgolj pretreseni in brez besed lahko praznujemo skrivnost našega odrešenja. Pripravi nas, da slišimo besede preroka Izaije. Nosil je naše bolezni, naložil si je naše bolečine, po njegovih ranah smo bili ozdravljeni (Iz 53,4f). Jezusovo zaničevanje in zasmehovanje, njegova onemoglost in njegov poraz, njegova osamljenost in obup so njegove in hkrati tudi naše rane. Vendar so to hkrati tiste rane, po katerih smo odrešeni.

V pasijonu Janez oriše ta svet, ki je poln obtoževanja, izdaje, posmeha, škodoželjnosti. V vse te pogubne situacije je vstopil Kristus, na križ je nesel naše rane in rane našega sveta in jih tam odnesel iz našega sveta.

Cerkev odgovori na oznanilo pasijona v slovesnih priprošnjah, v katerih se poskuša pred Bogom dotakniti vseh področij sveta in njegove nesreče. Ko tiho poklekne, smo solidarni s tistimi, za katere molimo.

Zatem častimo križ, na katerem je Božja ljubezen najbolj vidna. Na križu Jezus razprostre svoje roke – v tisti ljubezni, ki zapušča, ki osvobaja. Zapustiti v neštetih malih korakih je naloga našega celotnega življenja – kot oglasitev na našo poslednjo veliko zapustitev, na našo lastno smrt. V razširitvi rok vidimo ljubezen, ki se razdaja, da imajo drugi življenje, ki se podarja, da drugi uspejo, ki se postavi za druge, da njihovo življenje uspe.

S svojimi pribitimi dlanmi Jezus izraža, da se brez zaščite izpostavlja hudobiji in napakam sveta. Vendar zaupa v to, da lahko v tej nemoči premaga hudobijo sveta s pomočjo svoje ljubezni. In ko izreče zadnje besede: "Dopolnjeno je!", s tem sporoča, da je ljubezen v svoji nemoči močnejša kot vsa moč in nasilje tega sveta.

Prebodeno srce razkriva, da ljubezni brez bolečine ni. Če smo vdani ljudem, postanemo ranljivi, napake in razočaranja se nas dotaknejo do srca. Vendar je takšna ljubezen, celo ljubezen do sovražnikov, prav v svoji ranljivosti in nemoči močnejša kot vso sovraštvo tega sveta. Če lahko ljubimo naše sovražnike, nas lahko sicer prizadanejo, vendar nas ne morejo več obvladovati.

Križ je za nas tudi simbol odrešenja, ker je simbol samouresničitve. Vsak človek na poti k celovitosti čuti, da pot k celovitosti pomeni nošenje križa. Preizkušani smo, da bi ubežali trpljenju. Vendar zgolj preko nošenja križa v sprejemanju nasprotij v nas, lahko premagamo te preizkušnje. Čaščenje križa pa nam lahko pomaga, da pozabimo na samega sebe in se predamo Bogu, da ozdravi naše rane.

(povzeto po A. Grün/M.Reepen, "Heilendes Kirchenjahr")